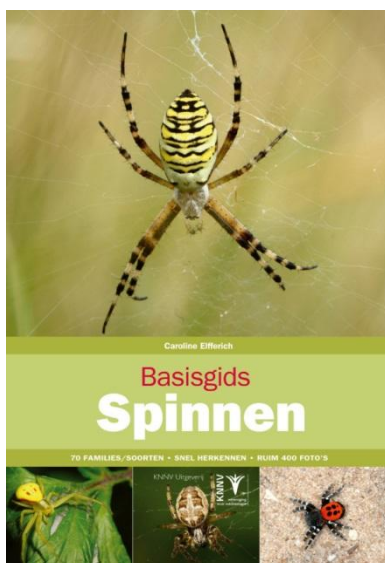


Macrofaunanieuwsmail 144, 26 september 2018



verwacht begin oktober

De herfst is begonnen.....

heb je nieuws, weetjes of vragen,
blijf SCHRIJVEN en stuur je bericht naar:

macrofauna@rws.nl

Alle verschenen nummers en enkele artikelen zijn te downloaden via de helpdeskwater site.

<http://www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/monitoring/ecologie/macrofaunanieuws>

groeten, Myra Swarte

In dit nummer:

Bijzondere soorten macrofauna in de Pirolavlake	2
Verspreiding en overleving van Glossiphonia complanata door meeliften met Dystiscus marginalis?	5
Nieuwe boeken:	6

Bijzondere soorten macrofauna in de Pirolavlakte

Wim Langbroek¹, Cor van de Sande & David Tempelman

23 juli 2018

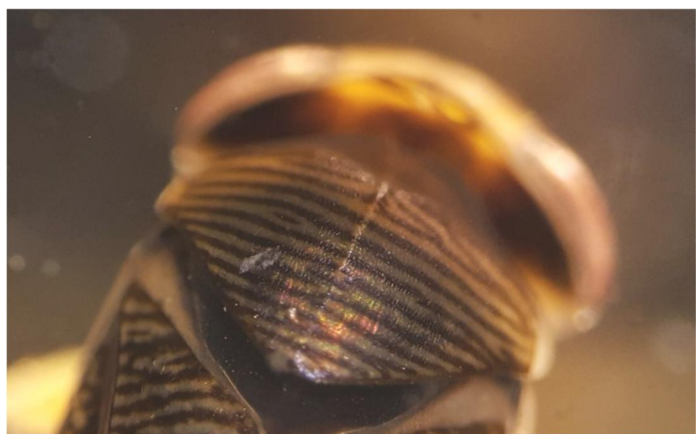
In 2016 heeft Stichting Waterproef onderzoek gedaan naar macrofauna in het beheergebied van Hollands Noorderkwartier. In dit artikel worden de schaarse en zeldzame soorten genoemd die zijn aangetroffen in het monster van de Pirolavlakte. De Pirolavlakte betreft een vochtige duinvallei in het Noord-Hollands Duinreservaat, ten noorden van Bergen aan zee (104,2 – 521,1). Het betreft één van de meetpunten binnen het meetnet van Hollands Noorderkwartier. Het monster is genomen op 28 april 2016.



Figuur 1: Pirolavlakte 28-04-2016. Foto W. Langbroek.

Duikerwantsen

In het monster zijn twee zeldzame duikerwantsen aangetroffen. Het gaat om de Zandputduikerwants *Arctocorisa germari* (1 vrouw) en de Baardduikerwants *Glaenocorisa propinqua* (1 man). De vrouwtjes van de Zandputduikerwants zijn goed herkenbaar door het gekielde halsschild (figuur 2). De Baardduikerwants is gemakkelijk te herkennen aan de opvallende palae bij het mannetje (figuur 3), de opvallend uitpuilende ogen en het behaarde gezicht. Beide soorten worden gevonden in grote, voedselarme en zure wateren met een kale zandbodem.



Figuur 2: *Arctocorisa germari* vrouw met opvallend gekield halsschild en talrijke gele dwarslijntjes. Foto W. Langbroek.

¹ Corresponderende auteur.

De Zandputduikerwants wordt gevonden in zandwinplassen, duinwateren en heldere vennen. De soort is in Nederland plaatselijk vrij algemeen in de duinen van Noord-Holland, het Vechtplassengebied, zandwinplassen en vennen in Noord-Brabant en Drenthe en op Terschelling. Buiten deze gebieden is de soort zeldzaam. De Baardduikerwants is nog wat zeldzamer en wordt met name in het oosten van Nederland gevonden (Tempelman et al, 2009). Langs de kust is de soort gevonden op de Waddeneilanden Terschelling en Schiermonnikoog. De vondst van de Baardduikerwants in het Noord-Hollands Duinreservaat betreft de eerste waarneming van deze soort voor de vastelandsduinen en tevens voor Noord-Holland (figuur 5).



Figuur 3: *Glaenocoris propinqua* pala man. Foto W. Langbroek.

Kokerjuffer

In het monster werden meerdere exemplaren aangetroffen van de kokerjuffer *Limnephilus vittatus*. Nederlandse larven worden gevonden in (duin)plassen, vennen en ook in stromende wateren. Het gaat daarbij om zandige, slibrijke plasjes, veelal permanent watervoerend (Higler 2005).

Muggen

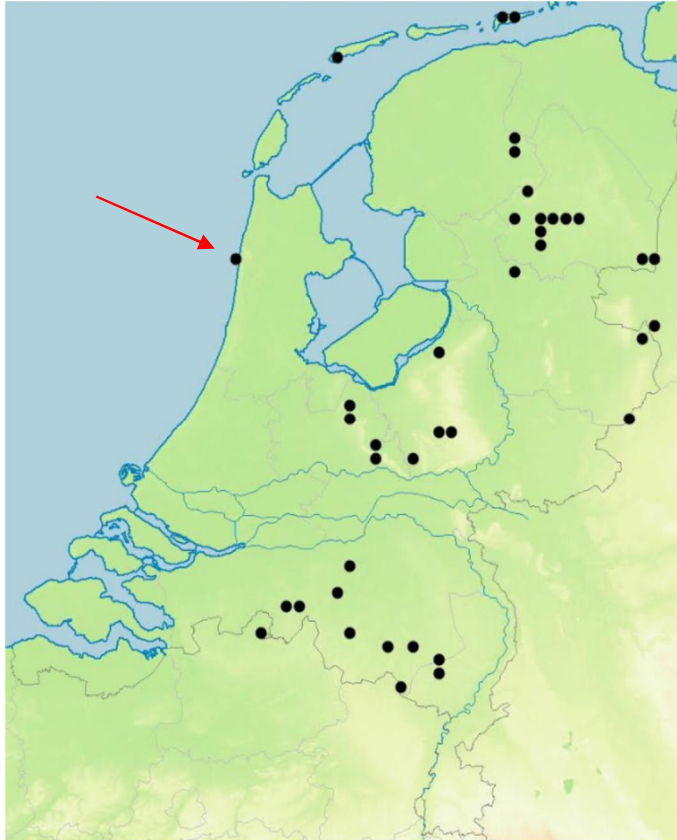
De dominante mug in het monster betreft een spookmug. Het gaat om *Chaoborus obscuripes*. In Noord-Holland hebben we deze soort slechts zelden aangetroffen.



Figuur 4: Exuviae van *Macropelopia adauca*. Foto W. Langbroek.

In hetzelfde monster zijn de exuviae aangetroffen van de chironomide *Macropelopia adauca* (figuur 4). Deze soort wordt gevonden in zuur water en leeft in zowel stilstaand als stromend water (Vallenduuk en Moller Pillot, 2007). In de verspreidingsatlas van de macrofauna in Noord-Holland (Steenbergen, 1993) staan tamelijk veel vondsten van *Macropelopia*, maar zonder determinatie tot soort.

In 2013 werd op 14-05 op dezelfde locatie één exemplaar van *Micropsectra atrofasciata* aangetroffen in het monster. Dit is een soort van stromend water (Klink 1982).



Figuur 5: Verspreiding van *Glaenocoris propinqua* in Nederland (kaart: Berend Aukema. Pijl: Pirolavallei.

Met dank aan

Berend Aukema voor zijn informatie over *Glaenocoris propinqua*, Gert van Ee van Hollands Noorderkwartier voor vrijgave van deze informatie.

Literatuur

Higler, B. (2005). De Nederlandse kokerjufferlarven. KNNV uitgeverij.

Klink, A. (1982). Het genus *Micropsectra* Kieffer. Een taxonomische en oekologische studie. – Medeklinker 2: 1-58.

Waarnemingenbestand Werkgroep Heteroptera EIS-Nederland (coördinatie Berend Aukema) (datum geraadpleegd: 7 maart 2018).

Steenbergen, H.A. (1993). Macrofauna-atlas van Noord-Holland. Provincie Noord-Holland.

Tempelman, D. & T. van Haaren (2009). Water en Oppervlaktewantsen van Nederland. Jeugdbondsuitgeverij, Utrecht.

Vallenduuk, H. & Moller Pillot, H. (2007). Chironomidae Larvae General ecology and Tanypodinae, KNNV Publishing, pp. 144.

Auteurs

Wim Langbroek

w.langbroek@waterproef.nl

Cor van de Sande

c.vandesande@waterproef.nl

David Tempelman

davidtempelman67@gmail.com

Verspreiding en overleving van *Glossiphonia complanata* door meeliften met *Dytiscus marginalis*?

In Eindhoven heeft het Waterschap De Dommel samen met het IVN en KNNV onderzoek gedaan naar de macrofauna in de omgeving van de Aanschotse beemden, dit in het kader van de 1000 soortendag op 8 September jl. Door het gebied stroomt een slootje genaamde de Grootte Beek. Deze sloot was afgelopen zomer geheel drooggevallen en de verwachting voor macrofauna was dan ook niet groot.

Dytiscus marginalis

De gewone geelrand of wel *Dytiscus marginalis* was één van de gevangen soorten wat op zich wel verklaarbaar is gezien de vliegcapaciteit van deze soort. Opvallend echter was dat op bijna al de gevangen exemplaren de *Glossiphonia complanata* op het dekschild meelifte, ook altijd meerdere exemplaren. Een observatie die ik niet eerder heb gedaan.

Functie meeliften?

In droogvallende watersystemen zouden *Glossiphonia* waarschijnlijk sterven en daardoor geen overlevingskansen hebben. Is dit een slimme manier om verspreiding van watersysteem a naar watersysteem b te bewerkstelligen en zo ook wellicht ongunstige omstandigheden te mijden? Dan natuurlijk ook de vraag of *Dytiscus marginalis* wel kan vliegen met deze “last” op zijn of haar dekschild. Dan nog kan de *Dytiscus marginalis* waarschijnlijk ook lopend nog wel een afstand overbruggen van een drooggevallen beekdeel naar een nog watervoerend deel bij een verdieping in duiker of brug.



Is het een bewuste keuze van de *Glossiphonia* om het dekschild van de kevers te kiezen ter bevordering overlevingskans of louter toeval, bijvoorbeeld gebrek aan ander substraat? Is het überhaupt bijzonder of zijn meer hydrobiologen die dit fenomeen hebben gezien?

Inden jullie denkwijzen of ervaringen willen delen neem dan contact op.

Mark Scheepens

Waterschap De Dommel

Tel: 0411-618480

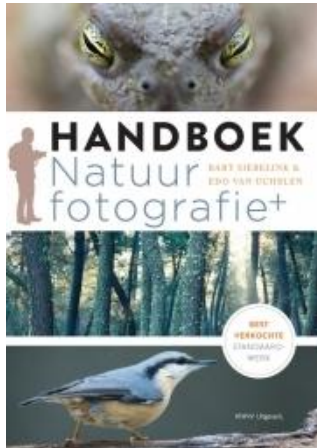
mscheepens@dommel.nl

Nieuwe boeken:

Chironomidae (Diptera) of Ireland - A review, checklist and their distribution in Europe

by Murray, D.A.; O'Connor, J.P.; Ashe, P.J.

Published : 2018 en ISBN : 9780955080692



Handboek natuurfotografie

Deze praktische gids laat zien dat natuur dichtbij huis begint en hoe je daar boeiende beelden van maakt, van landschaps- tot macrofotografie.

www.knnvuitgeverij.nl